

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA
Columbus School of Law

Comparative and International Law Institute

Washington, DC 20064

Lipiec 06, 2014

Rett R. Ludwikowski

Director and Professor of Law

(202) 319-5557

Ludwikowski@law.edu

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ EWELINY GRUSZEWSKIEJ NA TEMAT:

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM ROZSTRZYGANIA SPORÓW

INWESTYCYJNYCH

ANALIZA PRAWNOMIĘDZYNARODOWA

Z PERSPEKTYWY POLSKI

napisanej pod kierunkiem dr hab. Macieja Perkowskiego, prof. UwB

oraz pod opieką promotora pomocniczego dr Izabeli Krańckiej

na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Praca pani mgr Eweliny Gruszeńskiej dotyczy tematyki o znaczeniu fundamentalnym dla specjalistów z prawa międzynarodowego, tak publicznego jak i prywatnego, międzynarodowego handlu oraz światowej polityki inwestycyjnej. Jest sprawą bezdyskusyjną, że międzynarodowe instytucje bankowe, utworzone porozumieniami w Bretton Woods z 1944 r., jak i afiliowane przy nich z czasem organizacje, takie jak Międzynarodowe Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (ICSID), stały się współcześnie ośrodkami polityki globalizacyjnej jak również ulubionym celem ataków antyglobalistów.

Koncepcja globalizacji, konkurująca stopniowo z wizją zinternacjonalizowanego świata, stała się wymiernym wykładnikiem procesów światowej integracji w zakresie handlu, prawa, polityki, kultury, ochrony praw człowieka i wielu innych. Tendencja do zastąpienia przez „globalizację” idei „internacjonalizacji” światowego porządku wynikała z dezaktualizacji dualistycznych teorii dzielących świat na blok kapitalistyczny i socjalistyczny. Koncepcja globalizacji rodziła się z krytyki istniejącego porządku światowego ukierunkowanego na promocję interesów narodowych, z obaw przed dominacją amerykańską, z rozczarowania słabością instytucji międzynarodowych z Organizacją Narodów Zjednoczonych na czele, z nadziei że świat może zastąpić katalog wartości ważnych dla poszczególnych państw listą priorytetów istotnych dla każdego człowieka,

Jeżeli z tej perspektywy spojrzymy na organizację taką jak Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych zauważymy natychmiast jak ważny temat wybrała doktorantka, badając strukturę, jurysdykcję i główne zadania instytucji stawiającej w jednym rzędzie interesy państw i podmiotów prywatnych, takich jak zagraniczni inwestorzy. Należy również podkreślić, że jest to problematyka w polskiej literaturze przyczynkowo prezentowana jedynie przez specjalistów od prawa inwestycyjnego; natomiast zagadnienia ochrony inwestycji przez arbitraż międzynarodowy, które

znajdują się w centrum zainteresowania autorki, w dalszym ciągu nie zostały wyczerpująco opracowane. Z tego względu można zachęcić autorkę do rozważenia możliwości przygotowania publikacyjnej wersji pracy. Zadanie to wymagałoby oczywiście pewnej adjustacji tekstu, którą sugeruję w szczegółowych uwagach przekazanych doktorantce poza tekstem niniejszej recenzji.

Oceniając aktualną wersję pracy, należy przyznać, że jej konstrukcja jest logiczna. Autorka wyjaśnia we wstępie swoją koncepcję struktury pracy i jest to propozycja w pełni akceptowalna. Dysertacja składa się z trzech głównych komponentów. Pierwsza część prezentuje ogólne problemy związane z regulacją procesów inwestycyjnych przez prawo międzynarodowe oraz analizuje kompetencje innych (poza ICSID) ośrodków arbitrażu międzynarodowego. Część ta, a zwłaszcza Rozdział 2, daje czytelnikowi istotne tło porównawcze, pozwalające na ocenę wyborów instytucyjnych jakie stoją przed stronami potencjalnych sporów inwestycyjnych.

Część druga pracy koncentruje się na podstawowych celach, które przyświecały Bankowi Światowemu w okresie formowania się mechanizmów Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych, na strukturach koncyliacyjnych i arbitrażowych oraz procedurach wymaganych od stron sporów przed ICSID. Szczególnie ważny jest tutaj podrozdział pracy dotyczący jurysdykcji Centrum (4.3) i egzekucji jego orzeczeń.

Część trzecia, najważniejsza dla polskiego czytelnika, koncentruje się na korzyściach i potencjalnych negatywach podpisania przez Polskę Konwencji Waszyngtońskiej. Autorka słusznie podkreśla, że bezpieczeństwo prawne inwestorów wymaga gwarancji państwa dla ich pozycji równorzędnej –a w każdym razie porównywalnej-- do organów publicznych uczestniczących w sporach inwestycyjnych. W tej sytuacji, brak uczestnictwa Polski w Konwencji, zgodnie z którą działa Centrum, wydaje się dość niezrozumiałe, choćby wobec faktu,

że RP jest stroną w wielu innych układach kształtujących instytucje arbitrażu międzynarodowego (UNCITRAL, ICC czy Sztokholmska Izba Handlowa).

W ślad za obserwacjami autorki pracy odnotować należy, że Polska jest krajem, którego rekord w obliczu światowego kryzysu ekonomicznego jest imponujący. Jest to państwo, które dopiero w końcu lat osiemdziesiątych weszło do sfery krajów starających się rozwinąć system ekonomii rynkowej, a jednak było w stanie skuteczniej zapobiec efektom regionalnego i globalnego kryzysu niż kraje takie jak Włochy, Grecja, Hiszpania, czy Portugalia. Tym bardziej też kraj ten dla utrzymania swojej pozycji wśród europejskich „*market economies*” powinien zapewnić inwestorom zagranicznym najwyższe standardy ochrony prawnej. Nie ma więc w tej sytuacji uzasadnienia, dlaczego wśród 150 państw które podpisały Konwencję Waszyngtońską nie ma Polski.

Oczywiście, jak każda praca i ta może prowokować recenzenta do sugestii mogących wizję autorki uzupełnić. Gdyby tekst dysertacji miał zostać przygotowany do publikacji, należałoby z niego wyeliminować większość powtórzeń. Przykładowo, uwagi o umowach bilateralnych ze str. 22 i str. 96 do pewnego stopnia się powtarzają. Podobnie w rozdziałach dotyczących struktur a później procedur koncyliacyjnych i arbitrażowych można by rozważyć eliminację duplikujących się informacji; część uwag z wniosków (str. 216-219 i z Zakończenia, str. 220-225) można by skompymować.

Należy również odnotować, że czytelnik nie posiadający znacznej wiedzy z zakresu prawa międzynarodowego może, przykładowo nie rozumieć (nie często zresztą stosowanej) procedury *ex equo et bono* (str. 134). Tak samo, sugerowałbym głębszą analizę zasady „wyczerpania wszystkich administracyjnych i sądowych środków lokalnych” w procedurach przed ICSID.

Głębsza analiza Art 26 Konwencji Waszyngtońskiej (*A Contracting State may require the exhaustion of local administrative or judicial remedies as a condition of its consent to arbitration under this Convention*) wraz z ewentualnymi wyjątkami od tej zasady (*obvious futility, direct and indirect waiver*) wydawałaby się uzasadniona. Niemniej, jak wspomniałem powyżej, są to sugestie, których wykorzystanie w przyszłej możliwej publikacji, zostawiam do uznania doktorantki. Niezależnie od nich, przedstawiony do recenzji tekst doktoratu potwierdza solidny warsztat badawczy autorki. Dysertacja jest oparta na analizie ogromnego materiału zebranego w czasie spędzonym w bibliotece Katolickiego Uniwersytetu Ameryki i w Banku Światowym w Waszyngtonie oraz obserwacji wyciągniętych z wywiadów i personalnej korespondencji mgr Gruszewskiej z ekspertami od międzynarodowych inwestycji. Dowodem tego jest ponad 600 przypisów, starannie oddających kierunki naukowej penetracji doktorantki. Potwierdza to również wyczerpująca bibliografia, która może służyć jako drogowskaz do dalszych studiów nad tytułową problematyką.

Podsumowując, wyrażam opinię, że praca pani Eweliny Gruszewskiej jest rozprawą dojrzałą, opartą na gruntownych badaniach, które dowodzą szerokości zainteresowań badawczych, talentu i pracowitości autorki. Stwierdzam w wyniku mojej analizy pracy, iż przedstawiona mi do recenzji rozprawa mgr Eweliny Gruszewskiej pt. *Międzynarodowe Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych - Analiza prawnomiędzynarodowa z perspektywy Polski*, napisana pod kierunkiem dr hab. Macieja Perkowskiego, prof. UwB i pod opieką promotora pomocniczego dr Izabeli Kraśnickiej, stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną autorki w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo, jak i umiejętność prowadzenia przez Autorkę samodzielnej pracy naukowej.

Tym samym rozprawa spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003, nr 65, poz. 595 ze zm.). Na tej podstawie wnioskuję o podjęcie kolejnych kroków w procedurze doktorskiej, w tym do publicznej obrony oraz nadania pani mgr Ewelinie Gruszewskiej stopnia naukowego doktora nauk prawnych w dziedzinie prawa.

Prof. dr hab. Rett R. Ludwikowski

Director and Professor of Law

Comparative and International Law Institute

Columbus School of Law

The Catholic University of America

Washington D.C. 20064